

Plan för Hållbar utveckling i Ljungby kommun

Antagen av kommunstyrelsen den 12 februari 2008

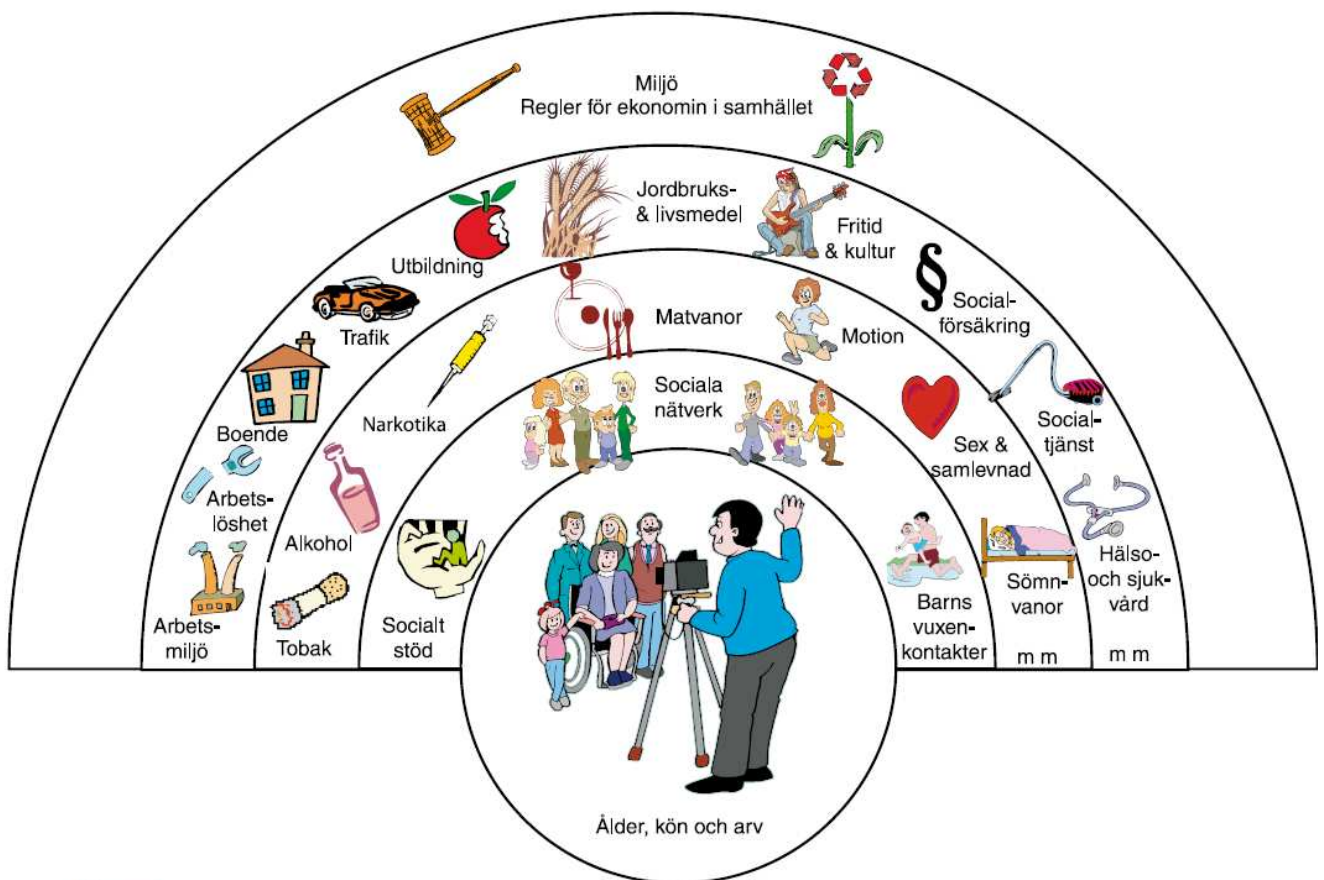
Allt hänger ihop!

Hållbar utveckling angår oss alla. Både i vårt arbete, som privatperson och medborgare, som förälder och konsument.

Hållbar utveckling, HUT, handlar om att vi som lever här och nu också ska möjliggöra ett gott liv för framtida generationer. Att vår utveckling idag inte hindrar en positiv utveckling i morgon.

Denna plan för Hållbar utveckling i Ljungby kommun ska ge dig som läsare en överblick över de miljö- och folkhälsofrågor som är viktigast för kommunen, vilken policy samt vilka mål kommunen har satt upp.

Begreppet syftar på både ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet, där alla tre delarna är lika viktiga och helheten är det centrala.

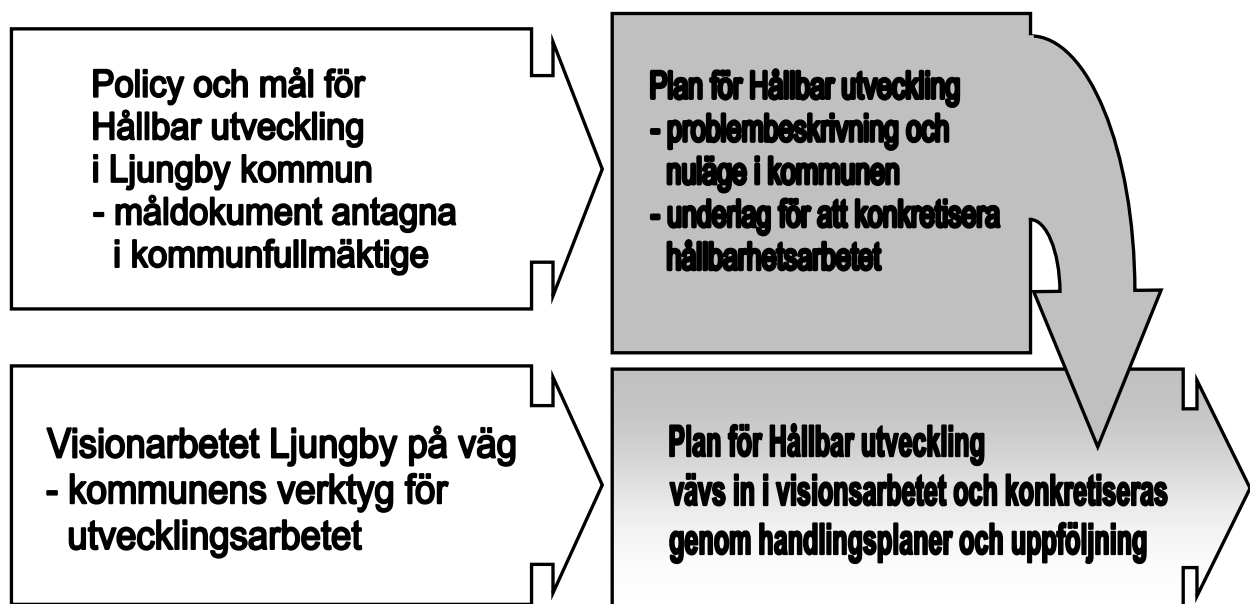

*Figur 1
Illustration efter Haglund och Svanström*

Vad ska planen för HUT användas till?

Ljungby kommun arbetar sedan några år tillbaka strukturerat med utveckling under namnet visionsarbetet - Ljungby på väg! Planen för Hållbar utveckling ger en överblick över de miljö- och sociala frågor kommunen prioriterat och där vi vill förbättra oss i första hand.

Huvudsyftet med planen är att utgöra faktaunderlag och inspiration till visionsarbetet, där hållbarhetsfrågorna vävs in och konkretiseras genom handlingsplaner ute i verksamheten. Det kan illustreras enligt följande:

Innehållsförteckning

Allt hänger ihop!.....	2	4 Ekologiskt hållbart.....	16
Vad ska planen för HUT användas till? ..	3	4.1 Begränsad klimatpåverkan	16
1 Policy och mål för hållbar utveckling i Ljungby kommun.....	5	4.1.1 Allmänt.....	16
1.1 Mål för Hållbar utveckling	6	4.1.2 Mål och delmål	16
		4.1.3 Nuläge i Ljungby kommun.....	16
		4.1.4 Framtidsscenario	17
2 Ekonomiskt hållbart	8	4.2 Frisk luft	17
2.1 Kommunens ekonomi	8	4.2.1 Allmänt.....	17
2.1.1 Allmänt	8	4.2.2 Mål och delmål	17
2.1.2 Mål och delmål.....	8	4.2.3 Nuläge i Ljungby kommun.....	18
2.1.3 Nuläge i Ljungby kommun	8	4.2.4 Framtidsscenario	18
3 Socialt hållbart.....	9	4.3 Bara naturlig försurning.....	18
3.1 Ekonomisk och social trygghet	9	4.3.1 Allmänt.....	18
3.1.1 Allmänt	9	4.3.2 Mål och delmål	18
3.1.2 Mål och delmål.....	9	4.3.3 Nuläge i Ljungby kommun.....	18
3.1.3 Nuläge i Ljungby kommun	9	4.3.4 Framtidsscenario	19
3.1.4 Framtidsscenario	10	4.4 Gifrfri miljö	19
3.2 Ökad hälsa i arbetslivet.....	10	4.4.1 Allmänt.....	19
3.2.1 Allmänt	10	4.4.2 Ekologiska och/eller Rättvisemärkta ⁹ livsmedel.....	19
3.2.2 Mål och delmål.....	10	4.4.3 Närproducerade livsmedel.....	20
3.2.3 Nuläge i Ljungby kommun	10	4.4.4 Förorenade områden.....	21
3.2.4 Framtidsscenario	11	4.4.5 Halter av kadmium, bly och kvicksilver i slam från kommunens reningsverk	22
3.3 Trygga och goda uppväxtvillkor	11	4.5 Ingen övergödning	23
3.3.1 Allmänt	11	4.5.1 Allmänt.....	23
3.3.2 Mål och delmål.....	11	4.5.2 Mål och delmål	23
3.3.3 Nuläge i Ljungby kommun	11	4.5.3 Nuläge i Ljungby kommun.....	23
3.3.4 Framtidsscenario	12	4.5.4 Framtidsscenario	23
3.4 Ökad fysisk aktivitet	13	4.6 God bebyggd Miljö	23
3.4.1 Allmänt	13	4.6.1 Allmänt.....	23
3.4.2 Mål och delmål till år 2010	13	4.6.2 Hushållsavfall till förbränning, återvunna förpackningar, insamlat farligt avfall, biologisk behandling av köks- och restaurangavfall	24
3.4.3 Nuläge i Ljungby kommun	13	4.6.3 Inventering av tysta områden och energihushållning i fysisk planering.....	25
3.4.4 Framtidsscenario	13	4.7 Grundvatten av god kvalitet/Levande sjöar och vattendrag	25
3.5 Minskat bruk av tobak och alkohol.....	14	4.7.1 Allmänt.....	25
3.5.1 Allmänt	14	4.7.2 Mål och delmål	25
3.5.2 Mål och delmål.....	14	4.7.3 Nuläge i Ljungby kommun.....	25
3.5.3 Nuläge i Ljungby kommun	14	4.7.4 Framtidsscenario	26
3.5.4 Framtidsscenario	15		

1 Policy och mål för hållbar utveckling i Ljungby kommun

Här följer policy och mål för Hållbar utveckling i Ljungby kommun. Dessa antogs i Ljungby kommunfullmäktige 29 mars 2007.

I kapitel två till fyra beskrivs målområdena och nuläget i kommunen mer utförligt.

Policy för Hållbar Utveckling

Antagen av kommunfullmäktige 29 mars 2007

Policyn anger färdriktningen för kommunens arbete för en ekologiskt, ekonomiskt och socialt uthållig samhällsutveckling.

Ljungby kommun vill att alla gemensamt verkar och tar ansvar för ett hållbart samhälle.

Det ekologiska systemet sätter ramarna för vad vi kan göra, ekonomin är medlet för att uppnå det vi vill och social hållbarhet - ett gott liv - är själva målet.

Vi ska:

- verka för en hållbar och positiv utveckling med kreativitet, mångfald och trygghet för invånare och företag i kommunen
- sträva efter en god och hälsosam livsmiljö för människor, djur och växter i dag och i framtiden
- skapa resursnära kretslopp och öka användningen av förnybar energi
- skydda och vårda värdefulla natur- och kulturmiljöer

- arbeta för att de nationella miljömålen uppfylls
- verka för att folkhälsomålen uppfylls
- vara ett föredöme och en trovärdig aktör för hållbar utveckling.

Vi skall uppnå policyn genom:

- kommunala mål för hållbar utveckling, som är framtagna utifrån de nationella folkhälsomålen samt de nationella och regionala miljömålen
- en kommunal plan för hållbar utveckling
- steg för steg förbättra verksamheten ur ett hållbarhetsperspektiv
- att varje förvaltning införlivar aktiviteter för hållbar utveckling i sin verksamhetsstyrning
- en strategi för hållbar konsumtion/inköp
- uppföljning och utvärdering av hållbarhetsarbetet
- att investeringsbeslut grundas på livscykelkostnad¹
- att ge utrymme för merkostnad för miljö kvalitet och sociala mervärden vid upphandling
- att erbjuda utbildning om hållbar utveckling

¹ Livscykelkostnad innefattar investeringens totala kostnad under sin livslängd där både amortering, ränta och driftskostnad beaktas.

De nationella miljömålen

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giffri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv

Läs mer på www.miljomal.nu

Sveriges 11 målområden inom folkhälsa

1. Delaktighet och inflytande i samhället
2. Ekonomisk och social trygghet
3. Trygga och goda uppväxtvillkor
4. Ökad hälsa i arbetslivet
5. Sunda och säkra miljöer och produkter
6. En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård
7. Gott skydd mot smittspridning
8. Trygg och säker sexualitet och en god reproduktiv hälsa
9. Ökad fysisk aktivitet
10. Goda matvanor och säkra livsmedel
11. Minskat bruk av tobak och alkohol, ett samhälle fritt från narkotika och dopning samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande

Miljömålen och folkhälsomålen är antagna av Sveriges riksdag.

1.1 Mål för Hållbar utveckling

Ljungby kommuns antagna mål för hållbar utveckling består av 1 målområde och två nyckeltal inom ekonomisk hållbarhet, 5 målområden och 16 nyckeltal inom social hållbarhet (folkhälsa) samt 8 målområden och 17 nyckeltal inom ekologisk hållbarhet.

Målen antogs i fullmäktige 29 mars 2007 och avser Ljungby kommun som geografiskt område samt till om med år 2010 om ej annat uppges. Se tabell nedan.

Målområde	Nyckeltal	mål år 2010
Kommunens ekonomi	Nettokostnaders andel av intäkter	98,5%
	Inflationsskydda eget kapital	Konsumentprisindex, KPI
Ekonomisk och social trygghet	Hushåll med socialbidrag ska vara nere på 2003 års nivå, dvs	2%
	Rädda barnens Barnfattigdomsindex	7%
	Föreningsaktiva barn och ungdomar < 20 år	96%
	Arbetslöshet nere i 2002 års nivå, dvs	2,0%
Trygga och goda uppväxtvillkor	Elever år nio som har behörighet att söka till nationellt program på gymnasiet	94%
	Simkunnighet i år fem	95%
	Barn som aldrig upplever sig mobbade i skolan	94%
	Barn som uppger att de "trivs bra eller mycket bra med livet"	95%
Ökad hälsa i arbetslivet	Ohälsotal (antal sjukdagar, snitt för män och kvinnor)	34
	Kommunens betyg i Folksamns hälsoindex	* * * * = 4 stjärnor
	Sjukersättning och aktivitetsersättning	5%
Ökad fysisk aktivitet	Normalviktiga barn och ungdomar	92%
	Fysiskt aktiva barn i år 5	92%
	Vuxna över 18 år som utför någon fysisk aktivitet minst 30 minuter per dag	65%
Minskat bruk av tobak och alkohol	Ungdom i år 8 som ej använder tobak	95%
	Ungdom i år 8 som aldrig druckit sig berusade	90%
Begränsad klimatpåverkan	Fossila koldioxidutsläpp (exkl torv & avfall)	3,5 ton/capita
	Elförbrukn minskat med 10% jmf med 1995	11 MWh/capita
	Förnybar el i kommunal verksamhet	100%
Frisk luft	Partikelutsläppen (PM10) i Ljungby stad	30 mikrogram per m3 luft som dygnsmedelvärde
Bara naturlig försurning	pH-värde i Vattensystemen Krokån, Skärsjön och Agunnarydssjön	pH >= 6,0
Gifrfri miljö	Halter av gränsvärdena för kadmium, bly och kvicksilver i slam från kommunens reningsverk	<25%
	Inköpta livsmedel i kr ska vara ekologiska och/eller rättvisemärkta produkter	10%
	inköp av närproducerade livsmedel i kr	50%
	Förorenade områden	4 omr ska vara åtgärdade
Ingen övergödning	Fosforhalter i sjöar	<25 mikrogram/l i 4 sjöar
God bebyggd miljö	Hushållsavfall till förbränning ska ha minskat till 2001 års nivå, dvs	220 kg/capita
	Återvunna förpackningar	100 kg/capita
	Insamlat farligt avfall	3 kg/capita
	Tysta områden är inventerade	
	Beslut om biologisk behandling av köks- och restaurangavfall I den fysiska planeringen ska energihushållning behandlas i detaljplaner	
Grundvatten av god kvalitet/ Levande sjöar och vattendrag	Vatten är vårt viktigaste livsmedel. Senast 2008 skall kommunen och länsstyrelsen ha fastställt en vattenresursplan där alla allmänna befintliga vattenverk skyddas långsiktigt	

2 Ekonomiskt hållbart

2.1 Kommunens ekonomi

2.1.1 Allmänt

Att ha en ekonomi i balans är en av förutsättningarna för att vi ska kunna uppnå ett hållbart samhälle. Ekonomin är medlet vi har till förfogande för att bygga det samhälle vi vill ha och uppnå det vi vill åstadkomma.

Utan en god ekonomi skapas det inte utrymme för nödvändiga investeringar samt sociala satsningar och miljösatningar vars effekter märks först på lite längre sikt.

2.1.2 Mål och delmål

Ljungby kommun har satt upp följande delmål för respektive år fram till 2010:

- *Förbruka högst 98,5%² av nettointäkterna (skatteintäkter och statsbidrag)*
- *Inflationsskydda eget kapital*

2.1.3 Nuläge i Ljungby kommun

2006 förbrukades 96,2 procent av skatteintäkter och statsbidrag. Målet för 2006 var satt till 99 procent och uppfylldes med god marginal. Målet är justerat till 98,5 procent för 2008 och 98,0 procent för 2009.

Med ett resultat på 5,4 procent i förhållande till eget kapital klarade kommunen inflationen år 2006. Inflationen låg på 1,4 procent 2006 och målet uppfylldes med råge.

²Avser år 2008, för 2009 är målet 98,0 procent

3 Socialt hållbart

3.1 Ekonomisk och social trygghet

3.1.1 Allmänt

Ekonomisk och social trygghet är en av de mest grundläggande förutsättningar för folkhälsan. Ekonomisk stress och social otrygghet orsakar ohälsa, framförallt psykisk ohälsa.

Hälsa och ekonomi går hand i hand. En dålig hälsa ökar risken för dålig ekonomi och vice versa. Därför är det viktigt med ett aktivt, förebyggande folkhälsoarbete som sker på lång sikt.

Att upprätthålla en hög sysselsättning så att människor kan försörja sig genom eget arbete är basen i ett välfärdssamhälle. Andra grundläggande förutsättningar för en god hälsa är ett socialförsäkringssystem, skola, sjukvård och sociala tjänster på lika villkor och av hög kvalitet.

3.1.2 Mål och delmål

Målet måste vara att alla medborgare i Sverige och i Ljungby kommun ska vara självförsörjande och att alla barn och vuxna har en god ekonomisk och social trygghet.

På vägen dit har Ljungby kommun satt upp följande delmål fram till 2010:

- *Hushåll med ekonomiskt bistånd ska inte överstiga 2,0 %*
- *Barnfattigdomen ska inte överstiga 7 %*
- *Arbetslösheten ska understiga 2,2 %*
- *Minst 96 % av barn och ungdomar i kommunen ska vara aktiva i någon förening.*

3.1.3 Nuläge i Ljungby kommun

Hushåll med ekonomiskt bistånd

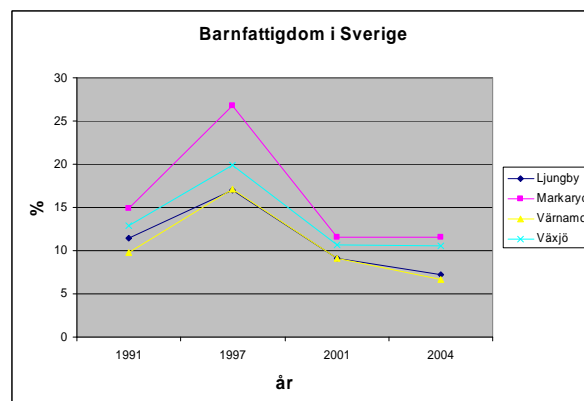
2004 uppbar 2,6 % av hushållen ekonomiskt bistånd från socialförvaltningen. 2006 hade antalet

minskat till 2,3 %. Den vanligaste bidragstagaren i Ljungby kommun (och även nationellt) är en ensamstående man.

I maj 2007 var de vanligaste avgörande orsakerna till att hushållen uppbar ekonomiskt bistånd "hälsoproblem, låg utbildning och dålig förankring på arbetsmarknaden".

Barnfattigdom, dvs barn i familjer med med låg inkomststandard och/eller socialbidrag

Rädda Barnens rapport från 2006 visar att 7,2 % av barnen i Ljungby kommun räknades som "fattiga" år 2004 (22:a plats bland landets kommuner). Genomsnittet för landets kommuner ligger på 13 %. Barnfattigdomen har minskat sedan man började mäta den 1991.

Forskning visar att ekonomiskt utsatta barn har sämre hälsa, både fysiskt och psykiskt, än andra barn. Barnens sociala och ekonomiska uppväxtvillkor inverkar på deras hälsa och välbefinnande både i barndomen och senare i vuxenlivet. Barn som växer upp med ensamstående föräldrar eller har föräldrar med utländsk bakgrund löper högre risk än andra barn att växa upp i fattigdom.

Arbetslöshet

Den öppna arbetslösheten i Ljungby kommun var för helåret 2007 1,6 procent.

Det är bland de lägsta arbetslöshetsnivåerna i Sverige och målet för 2010 är redan uppnått med råge.

Föreningsaktiva barn och ungdomar

96 procent av dem som är under 20 år är med i en förening. Det är i nationell jämförelse en hög siffra, och målet är uppnått. Den största andelen är med i en idrottsförening. Det finns många fördelar med att vara föreningsaktiv t ex får man en aktiv och organiserad fritid, man får också ett större nätverk då man träffar positiva vuxna förebilder och nya kamrater i form av ledare, andra aktiva och deras föräldrar.

3.1.4 Framtidsscenario

Kommunen kan stärka sin roll som den samordnande länken mellan olika myndigheter för att få människor i arbete. Att behålla dagens låga arbetslöshetsnivå även när dagens högkonjunktur avtar om något år kan vara svårt, men att klara uppsatt mål t.o.m. 2010 är troligt.

Tillgång till kortare yrkesutbildningar för yrken där det är svårt att hitta arbetskraft fyller en viktig funktion för dem som är lågutbildade och inte är studiemotiverade.

När det gäller föreningarna och deras arbete med barn och ungdomar är det viktigt att de får ett fortsatt tydligt stöd för sitt ideella arbete och att kommunen erbjuder ett gynnsamt klimat. Det är en förutsättning för att nya grupper av barn även i framtiden ska få möjlighet till föreningsaktiviteter, för att kommunen ska uppfylla uppsatt mål även åren framöver och behålla den höga nivån på föreningsaktivitet.

3.2 Ökad hälsa i arbetslivet

3.2.1 Allmänt

I Sverige har vi under flera års tid haft en kraftig ökning av ohälsa men sedan hösten 2003 har trenden vänt. Även om orsakerna till ohälsa bara till en del kan anses bero på förhållanden på arbetsplatsen kan vi konstatera att arbetslivet har en avgörande betydelse för folkhälsan.

Kraven i arbetslivet måste samverka med människors möjligheter att fungera och må bra under ett helt arbetsliv och måste gå att förena med familjeliv och fritid. Därför är det viktigt att se till hela livssituationen när man pratar om ohälsa.

Ett bra och väl fungerande arbetsliv minskar inte bara den arbetsrelaterade ohälsan och ökar den allmänna folkhälsan utan är även en nödvändig förutsättning för en hållbar tillväxt.

3.2.2 Mål och delmål

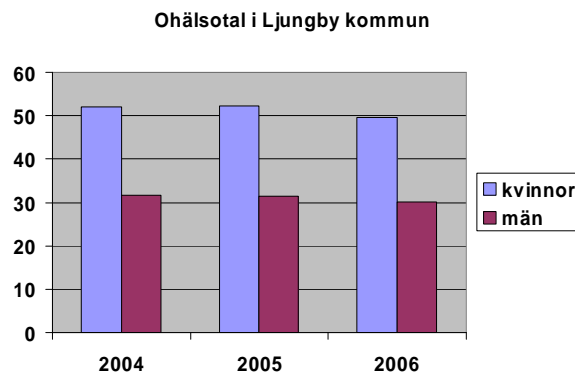
Det nationella målet är att halvera ohälsotalen under perioden 2001-08. I Ljungby kommun har vi satt upp följande mål till 2010:

- *Ohälsotalet ska inte överstiga 34 dagar*
- *Kommunens betyg i Folksam's folkhälsoindex ska vara fyra stjärnor*
- *Sjukersättning och aktivitetsersättning ska inte överstiga 5 %*

3.2.3 Nuläge i Ljungby kommun

Ohälsotal

Enligt försäkringskassans statistik 2006 är ohälsotalet i Ljungby kommun 39,4 dagar. Drygt två tredjedelar av sjukskrivningarna utgörs av psykisk sjukdom och sjukdomar i muskler och skelett.

Folksam's hälsoindex

Ljungby kommun som arbetsgivare granskas av Folksam's folkhälsoindex.

De områden som granskas är: total sjukfrånvaro, långtidssjukfrånvaro och

sjukfrånvaro för kvinnor. Under 2006 ökade Ljungby kommun från tre stjärnor till fyra på en skala med maximalt fem. Fem av länets kommuner har fyra stjärnor.

Sjukersättning och aktivitetsersättning

2005 var sjuk- och aktivitetsersättningen i Ljungby kommun 9 %. Dessa siffror har ökat och försäkringskassans bedömning är att man har ”jobbat undan långa sjukfall där man konstaterat och bedömt att personer har en varaktig arbetsförmåga”.

3.2.4 Framtidsscenario

Förutsättningar för att få en bra hälsa är ändå de ”gamla vanliga klassikerna” rätt kost, regelbunden motion, bra sömn, ingen rökning samt måttlig alkoholkonsumtion. Detta måste arbetsgivaren och samhället i övrigt fortsätta att uppmuntra till.

Förebyggande är effektivt. Att Ljungby kommun har tagit fasta på vikten av delaktighet och inflytande på sitt arbete och utbildat alla cheferna är en framgångsväg för framtiden. Projektet FAS 05 där man arbetar med att undersöka och förbättra arbetsplatsträffarna är en annan.

För att minska sjuk- och aktivitetsersättningen krävs ett utökat, bättre och mer flexibelt samarbete mellan arbetsförmedling, försäkringskassa och arbetsgivare. Då statistiken har försämrats mellan 2005 och 2007 nås sannolikt inte detta mål.

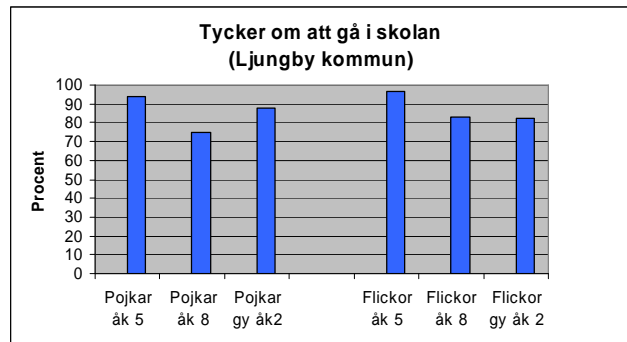
Däremot har kommunen goda förutsättningar att bibehålla och förstärka de fyra stjärnorna i Folksam's index, och är på god väg mot uppsatt ohälsotal.

3.3 Trygga och goda uppväxtvillkor

3.3.1 Allmänt

För alla människor är grunden till välbefinnande en god hälsa och bra miljö. En mängd faktorer påverkar hur människan

upplever sin situation i ett samhälle. Skola, familj och fritid är viktiga faktorer gällande trygga och goda uppväxtvillkor.

(källa: Barn och ungdomars hälsa i Kronobergs län - 2006, Landstinget Kronoberg)

3.3.2 Mål och delmål

Ljungby kommun satt upp följande delmål fram till 2010:

- **Andel elever med behörighet till nationella program på gymnasiet uppnår lägst 94 %**
- **Simkunnigheten i år 5 uppnår lägst 95 %**
- **Barn som aldrig upplever sig mobbade i skolan uppnår lägst 94 %**
- **Andelen barn som uppger att de ”trivs bra eller mycket bra med livet” uppnår lägst 95 %**

3.3.3 Nuläge i Ljungby kommun

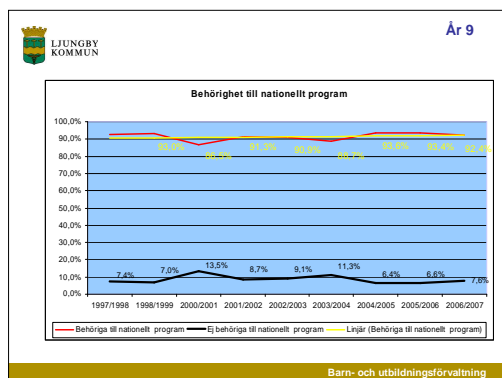
Skolverkets inspektion i Ljungby, våren 2007, visar att den pedagogiska verksamheten i Ljungby kommuns förskolor och skolor håller god kvalitet och har fokus på de nationella målen. Kunskapsresultaten i grundskolan ligger i nivå med riksgenomsnittet och gymnasieskolans resultat ligger över riksgenomsnittet.

På skolorna sker ett engagerat och förebyggande arbete med värdegrunds-uppdraget vilket leder till att de flesta elever trivs, är trygga och har en bra miljö för lärande.

Elever med behörighet till gymnasiets nationella program

Referensvärde för andel elever i år nio, i Ljungby kommun, som har behörighet att

söka nationellt program på gymnasiet ligger på 92,4 %

(källa: Skolverket - 2007)

Simkunnigheten i år 5

Simkunnigheten i år 5 har under senare år nationellt sett försämrats något. Cirka 80 % av eleverna i år 4-6 kunde simma 200 meter, varav 50 meter på rygg enligt en nationell undersökning genomförd av Svenska livräddningssällskapet år 2005. Ljungby kommun håller dock ett ganska konstant, högt resultat. Referensvärdet för Ljungby kommun är 95 %. (källa: Svenska livräddningssällskapet - 2007).

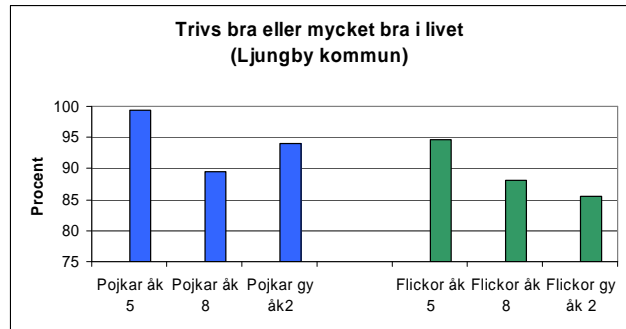
Under sin skoltid i Ljungby kommun erbjuds eleverna att delta i simskola. Skolorna har också under läsåret regelbundet tid för bad/simträning i Sunnerbohallen.

Barn som aldrig upplever sig mobbade i skolan

Genomsnittligt referensvärde för Ljungby kommun vad gäller barn som aldrig upplevt sig mobbade i skolan ligger på 88,7 % i en undersökning gjord i år 5, år 8 och gymnasiets år 2. (källa: Mobbingsenkät 2005 - Ljungby kommun). Samtliga skolor har sedan 2006-04-01 upprättat likabehandlingsplaner vilka anger på vilket sätt enheterna arbetar mot diskriminering och kränkande behandling och anger hur enheten ska agera vid upptäckt av exempelvis mobbing.

Barn som uppger att de trivs bra i livet

Landstinget Kronoberg har undersökt barn och ungdomars hälsa i grundskolans år 5, 8 och i gymnasiets år 2. På frågan hur de trivs med livet blev genomsnittligt referensvärde för bra eller mycket bra 92 % i Ljungby kommun.

(källa: Barn och ungdomars hälsa i Kronobergs län - 2006, Landstinget Kronoberg)

3.3.4 Framtidsscenario

Med fokus på hur målen uppnås i förhållande till gjorda insatser kommer resultaten att ytterligare förbättras på sikt.

Variationer mellan olika år kommer förmodligen även fortsättningsvis att infinna sig eftersom vi mäter ”mjuka” saker. De barn och elever vi arbetar med har olika förutsättningar och bakgrund. Detta påverkar bland annat arbetssätt, metoder, organisation och kräver stor flexibilitet i våra verksamheter. Vi möter barnen/eleverna på den nivå de befinner sig vilket gör att vi måste ha både djup och bredd i vår kunskap vad gäller vårt arbete med barnen.

Regeringen diskuterar just nu förändringar av bland annat prov- och betygssystem inom de olika skolformerna samt genomförande av ny gymnasiereform. Hur detta kommer att påverka verksamhet och dess resultat får framtiden utvisa.

Vår utgångspunkt är att alla elever ska nå målen.

3.4 Ökad fysisk aktivitet

3.4.1 Allmänt

Fritidsaktiviteter är viktiga för ungdomars sociala relationer, deras personliga välbefinnande och identitetsutveckling”. Man kan, lite tillspetsat, tillägga att ungdomars fritidsvanor också kan vara en indikator på hur de kommer att må i framtiden.

Fysisk aktivitet spelar tillsammans med andra livsstilsfaktorer en central roll i såväl prevention som behandling av våra stora folksjukdomar, t ex diabetes och högt blodtryck.

Den minskar risken för depressioner och stärker självkänslan samt har en stor betydelse för att motverka övervikt och fetma.

Fysisk aktivitet definieras som all typ av rörelse som ger ökad energiomsättning, med andra ord all typ av muskelaktivitet.

3.4.2 Mål och delmål till år 2010

Ljungby kommun satt upp följande delmål fram till 2010:

- *Minst 92 % av alla barn och ungdomar skall vara normalviktiga.*
- *Minst 92 % av alla barn i år 5 skall vara fysiskt aktiva.*
- *Minst 65% av alla vuxna över 18 år skall utföra någon fysisk aktivitet minst 30 min per dag.*

3.4.3 Nuläge i Ljungby kommun

88,7 % av alla barn och ungdomar är normalviktiga. Flickor i år 8 har redan nått målet.

90,5% av alla barn i åk 5 är fysiskt aktiva.

62% av alla vuxna över 18 år utför någon fysisk aktivitet minst 30 min per dag. (Stort spann mellan åldrar och kön)

I Ljungby kommun föreningsmotionerar ungdomar i åldern 13-20 år i mycket hög omfattning om man jämför med riket som

helhet. Ljungby kommun är en föreningskommun med många aktiva idrottsföreningar. Det är stor brist på sporthallstider främst i Ljungby stad. Bristen på halltider ses som mer hämmande för utvecklingen än svårigheten att få tag på ideella ungdomsledare.

Jämställdheten inom ungdomsidrotten är inte utredd men man kan nämna att det är svårt för tjejer att spela hockey främst beroende på för få omklädningsrum och ont om träningstider i ishallen.

Ungdomar tenderar att minska sin fysiska aktivitet med stigande ålder.

Det finns gott om möjligheter till fysiska aktiviteter för vuxna i Ljungby kommun. Till exempel så finns det flera olika gym, simhall i Ljungby samt Ryssby och Lidhult, drygt tio fotbollsföreningar, motionsspår, natur, golfbana. Cykel- och gångvägar är väl utbyggda.

3.4.4 Framtidsscenario

Positivt för 2008 är att det i princip är klart att bygga en friidrottsarena.

Enligt folkhälsoenkäten från 2004 om ”Hälsa och levnadsvanor i Kronobergs län” så är det vanligast att arbetare med kort utbildning har mest stillasittande fritidsvanor. Ljungby är en industrikommun med hög andel arbetare med relativt kort utbildning. Det är viktigt även ur ett folkhälsoperspektiv att en kommun som Ljungby även i framtiden har företag som kan erbjuda människor med lång utbildning arbete.

Ljungby kommun skulle kunna profilera sig som idrottskommun, t ex genom mer satsning på idrottsgymnasiet utifrån de föreningar som är mest aktiva.

Skolorna har ”rörelse” på schemat, något som kanske kan utvecklas vidare.

Det är viktigt att Ljungby kommun drar nytta av föreningslivets engagemang och ideella krafter så att det kan bidra ytterligare till kommunens utveckling.

3.5 Minskat bruk av tobak och alkohol

3.5.1 Allmänt

Ur ett folkhälsoperspektiv står tobaksbruk i fokus och de allvarliga hälsoskadorna upptäcks oftast efter flera års tobaksbruk. Tobak är en drog med snabb tillvänjning och medför betydande risker för unga människors hälsa.

I åldern 16-84 år röker idag ca 14 % av Sveriges befolkning. Detta motsvarar omkring 1 miljon rökare.

I vårt län röker fler flickor än pojkar, sett över alla årskurser, men pojkar debuterar tidigare. 14 % av pojkarna och 22 % av flickorna i gymnasiets år 2 anger att de är rökare. (källa: *Barn och ungdomars hälsa i Kronobergs län - 2006, Landstinget Kronoberg*)

Trots att det sedan 1997 inte varit tillåtet att sälja tobak till personer under 18 år uppger åtta av tio ungdomar att de köper sin tobak själv.

Vad gäller bruk av alkohol, om man ser till Sverige som helhet, så finns det ingen tydlig tendens till sänkt ålder för alkoholdebut. Alkoholdebuten är mycket varierande med en medianålder på 14-15 år.

En tendens visar att tidig alkoholdebut leder till ett högt alkoholbruk senare i livet. All forskning talar för att en viktig preventiv åtgärd är att fördröja alkoholdebuten.

3.5.2 Mål och delmål

Ljungby kommun satt upp följande delmål fram till 2010:

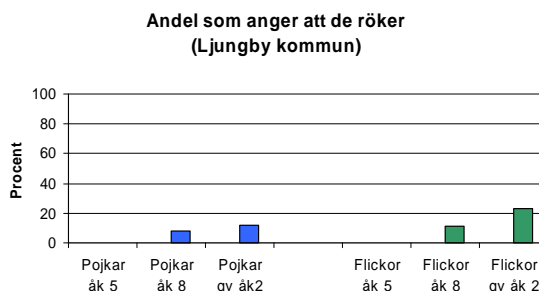
- *Ungdom i år 8 som ej använder tobak uppnår lägst 95 %*
- *Ungdom i år 8 som ej druckit sig berusade uppnår lägst 90 %*

3.5.3 Nuläge i Ljungby kommun

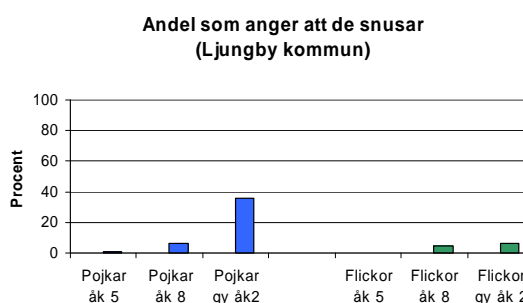
Bruk av tobak

Referensvärde för andel elever i år 8, i Ljungby kommun, som ej använder tobak

är gällande rökning 87 % och snus 93 % (källa: *Enkät om drogvanor i årskurs 8 - Ljungby kommun 2007*).

(källa: *Barn och ungdomars hälsa i Kronobergs län - 2006, Landstinget Kronoberg*)

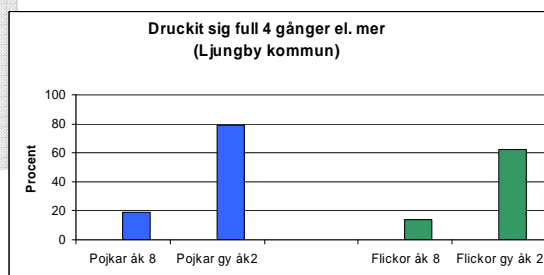

(källa: *Barn och ungdomars hälsa i Kronobergs län - 2006, Landstinget Kronoberg*)

Alkoholvanor

Referensvärde för andel elever i år 8, i Ljungby kommun, som ej druckit sig berusade är 69 % (källa: *Enkät om drogvanor i årskurs 8 - Ljungby kommun 2007*).

Andelen som druckit sig berusad ofta ökar i Kronobergs län som helhet mellan de undersökningarna som gjordes 2003 och 2006 och det är fortfarande något mer vanligt att pojkar dricker sig berusade än flickor.

(källa: *Barn och ungdomars hälsa i Kronobergs län - 2006, Landstinget Kronoberg*)

I Ljungby kommuns årskurs 8 är det 19 procent av pojkarna och 14 procent av flickorna som uppger att de druckit sig berusade fyra gånger eller mer. I gymnasiet i Ljungby kommun ökar andelen till 79 procent för pojkar och 63 procent för flickor.

Där anger också var tredje eller var fjärde elev (av dem som dricker alkohol) att det är någon vuxen som köper ut alkohol åt dem. (källa: *Barn och ungdomars hälsa i Kronobergs län - 2006, Landstinget*)

3.5.4 Framtidsscenario

En alltmer globaliserad syn på vår tillvaro gör att unga människor tar till sig en

mängd olika intryck. Livsstilar där droger ingår som ett naturligt inslag i vardagslivet presenteras i media och inte sällan belyses kända personers drogvanor och leverne.

Det är viktigt att vår framtid, barnen, får en bra grund att stå på. En grund som ger dem trygghet att våga välja - och välja rätt.

För att ge barnen denna grund måste vi undersöka hur barnen mår, tänker och tycker. Med hjälp av undersökningar får politiker och andra som tar övergripande beslut ett brett och tillförlitligt underlag för att besluta om åtgärder som förbättrar levnadsvanor och hälsa hos den unga generationen.

4 Ekologiskt hållbart

4.1 Begränsad klimatpåverkan

4.1.1 Allmänt

Utsläppen av växthusgaser är en av de största globala utmaningarna för vår planet.

Förändringarna i klimatet bedöms bli större vid våra nordliga breddgrader än i världen i genomsnitt. Om temperaturen ökar med ca 2,5 grader globalt under de närmaste 50-100 åren kan ökningen bli ca 4 grader i Norden. Mängden nederbörd kan komma att påverkas kraftigt. Känsliga miljöer (ekosystem) i t ex Östersjön kan skadas så att de går förlorade.

Den främsta anledningen till att Sverige ska minska sina utsläpp är för att vi vill vara ett föregångsland och genom teknikutveckling hjälpa andra länder att minska sina utsläpp. Varje svensk släpper ut mycket mer än genomsnittet i världen. Vi ska naturligtvis dra vårt strå till stacken, men den största vinsten ligger i att möjliggöra resurssnål teknik och förnybar energi. Kunskap inom miljöteknik kommer att bli viktigt för vår exportindustri.

4.1.2 Mål och delmål

Enligt Kyotoprotokollet och IPCC:s³ definitioner ska halten av växthusgaser, räknat som koldioxid-ekvivalenter stabiliseras på en halt lägre än 550 miljondelar i atmosfären. Sverige ska internationellt verka för att det globala arbetet inriktas mot detta mål. För att uppnå målet måste utsläppen av koldioxid minska kraftigt, med 80%, inom ett halvt sekel. EU's mål om minskning med 20% till 2020 är en bra början.

Delmålen för Ljungby till 2010 kommun är:

- **3,5 ton CO₂⁴ per invånare och år**
- **Elförbrukning 11 MWh/inv. (-10 % jämfört med 1995)**
- **100 % förnybar el i kommunens verksamhet**

³ Intergovernmental Panel on Climate Change, FN:s klimatpanel.

⁴ Räknat som exkl elförbrukning, torv och avfall

4.1.3 Nuläge i Ljungby kommun

Enligt SCB's senaste energibalans för år 2004 är Ljungby kommuns utsläpp av CO₂ 4,0 ton per invånare, räknat exkl el, torv och avfall⁵.

CO₂-utsläpp/inv per sektor i Ljungby kommun, (ton/år)

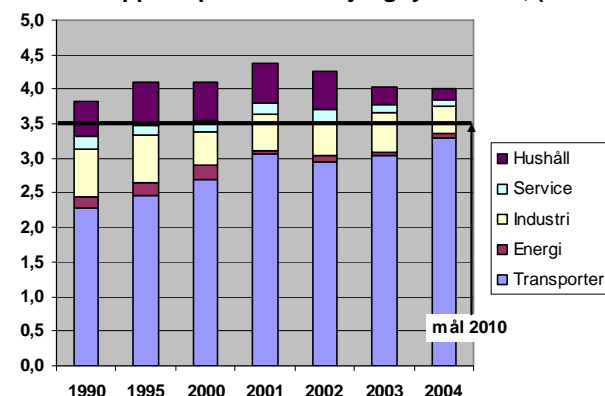

Diagram 1. CO₂-utsläpp per person och sektor i Ljungby kommun

Transporterna står för över 80 % av utsläppen i Ljungby kommun, om el, torv och avfall exkluderas i koldioxidbudgeten.

Elförbrukningen år 2004 var enligt SCB 12,9 MWh/invånare. Det är en ökning jämfört med 11,9 MWh år 1995, men en minskning jämfört med 2002 och 2003.

Sedan oktober 2007 köper kommunen och Ljungbybostäder enbart förnybar el till den egna verksamheten enligt avtal med Kraftaktörerna. Målet om förnybar el är alltså redan uppnått.

Elproduktion

I det nordeuropeiska elsystemet kommer kolkraft stå för produktionen på marginalen under åtminstone två till tre decennier framöver. Det betyder att för varje kWh el som elförbrukningen förändras i Nordeuropa, minskar eller ökar utsläppen från kolkraft i motsvarande grad. Eftersom växthuseffekten är ett globalt problem spelar det ingen roll var utsläppen

⁵ Enligt Naturvårdverkets officiella statistik är utsläppen 4,8 ton/invånare, inkl torv och avfall men exklusive el.

äger rum och det är förbrukningen som styr produktion och utsläpp. Det innebär att atmosfären besparas 1 kg CO₂ för varje sparad kWh el.

Adderas utsläpp från elförbrukningen ökar utsläppen per person i Ljungby kommun med 0,7 ton till 4,7 ton/capita och år. Detta baseras på att importerad el i Ljungby ökat med 20 miljoner kWh sedan avregleringen 1995. Denna ökade elförbrukning genererar 20 000 ton eller 0,7 ton/inv och år.

Slutsatsen av detta är att ur klimatpåverkande synvinkel är det effektivt att minska elförbrukningen i allmänhet, och att ansluta så mycket uppvärmning som möjligt till kraftfjärrvärme i synnerhet. Det sistnämnda på grund av att ökat fjärrvärmeunderlag genererar mer förnybar el som tränger undan kolkraft på marginalen.

4.1.4 Framtidsscenario

Ett globalt problem betyder att utvecklingen till stora delar ligger utom kommunens kontroll. Transporterna är den stora och viktigaste sektorn att förändra.

Med EU-godkännande av 10 procent låginblandning av etanol i bensinen (E10) och 10 procent av Rapsmetylester, RME, i diesel (B10), tankstation för biogas, fortsatt ökning av miljöbilar på vägarna kan kanske koldioxidutsläppen från transportsektorn i Ljungby kommun minska med 5 procent till 3,1 ton per capita per 2010.

Lägg därtill minskad el- och oljeuppvärmning genom avveckling av el- och oljepannor samt ännu större satsning på effektivare elanvändning t ex genom utbyte av glödlampor till lågenergilampor så har vi kommit långt. Om kommunen dessutom fortsätter att köpa 100 procent förnybar el och vindkraft etableras i kommunen så är målet om totalt 3,5 ton CO₂ per invånare per år 2010 inom räckhåll. På lite längre sikt är Europabanan nödvändig för att mer betydande minska koldioxidutsläppen i Ljungby kommun.

4.2 Frisk luft

4.2.1 Allmänt

Halten av små partiklar i luften har visat sig vara en utav de största och allvarligaste luftföroreningskällorna runtom i världens städer. Det finns olika källor som partiklarna kommer ifrån men den främsta är biltrafiken. Att vi i Sverige använder dubbdäck på vintern bidrar till att vi frigör extra mycket partiklar vilket inte är lika vanligt i södra Europa.

De halter vi uppmäter i våra svenska städer är dock inte enbart från Sverige utan partiklarna har transporterats hit av vinden. Det finns bakgrundsvärden som vi inte kan påverka lokalt.

Partiklar som är mindre än 2,5 mikrometer, µm, tar sig till lungblåsorna och vidare ut i blodet. Problem med luftrörelser relaterade sjukdomar samt hjärt- och kärlsjukdomar på grund av partiklarna har påvisats i studier. Partiklarna transporterar även andra ämnen som i sin tur kan ge upphov till andra sjukdomar som t ex cancer.

4.2.2 Mål och delmål

Miljö kvalitetsnormen enligt EU⁶ innebär att:

- medelhalten av partiklar under ett dygn inte får vara högre än 50 mikrogram per kubikmeter luft, µg/m³, fler än 35 dygn varje år och att
- medelhalten under ett år inte får vara högre än 40 µg/m³

De flesta platser i Sverige klarar årsnormen men desto fler klarar inte dygnsnormen. Det gäller speciellt i storstäder med hårt trafikerade gator.

Delmålet för Ljungby kommun är:

- *partiklarna i luften får uppgå till maximalt 30 µg/m³ luft som dygnsmedelvärde max 7 dagar per år*

⁶ EU-direktivet 90/30/EG

4.2.3 Nuläge i Ljungby kommun

Ljungby kommun mäter partiklar som är upp till 10 mikrometer stora, PM₁₀, vid Stora Torg. Mätningarna har pågått sedan 2002. Senaste analyserade resultatet (2005/2006) var årsmedelhalten 23 µg/m³ i trafikerad miljö. Detta är samma resultat som vid analysen vid 2002/2003.

Värdet 50 µg/m³ luft som får överskridas 35 dagar per år, klarar Ljungby kommun eftersom detta överskreds 12 dagar.

Dygnsmedelhalten ska inte överskrida 30 µg/m³ mer än sju dagar. Detta klaras inte utan överskreds 37 dagar under 2005/06.

Bakgrunds nivåerna uppgår till uppemot 17 µg/m³ i gatumiljö.

En ny analys av årets mätningar från IVL håller på att arbetas fram.

4.2.4 Framtidsscenario

När Ljungby ökar i invånarantal kommer också partikelnivåerna öka. I storstäder är partiklarna av naturliga skäl ett större problem, men ändå når inte en liten stad som Ljungby målet.

Ljungby kommun kan vidta åtgärder så att miljömålet nås, t.ex. att sopa gatorna med sopsug och att begränsa biltrafiken i centrum.

Inom några år kommer EU skärpa kraven för partiklar i luft. Kraven kommer gälla för partiklar vars storlek är mindre än 2,5 mikrometer, PM_{2,5}. Ljungby kommun bör ha beredskap för detta.

4.3 Bara naturlig försurning

4.3.1 Allmänt

Försurning innebär att syror, främst från svaveloxider och kväveoxider, tillförs till mark och vatten i högre grad än att de transporteras bort eller neutraliseras. Försurningen i Sverige är till största delen ett globalt problem eftersom 90 % av kvävenedfallet kommer från andra länder.

Svavelnedfallet har minskat kraftigt senaste decenniet.

Främsta källan till utsläppen är uppvärmning och transporter.

Förbättringar har skett i Kronoberg men effekter från tidigare nedfall som drabbade länet hårt, kommer att vara kvar i mark och vatten länge.

Kalkning är på många håll i landet nödvändigt för att motverka försurningen. I länet kalkas 430 av de 1100 sjöar som är större än ett hektar. Fler sjöar skulle i nuläget behöva kalkas då berggrunden är granit och inte hjälper till att neutralisera syrorna. Försurningen påverkar bl. a. fiskbeståndet negativt och man följer upp genom att provfiska.

4.3.2 Mål och delmål

I Kronoberg är målen att ha max 5 procent försurade⁷ sjöar, få ner utsläpp av svavel-dioxid till 400 ton och kväveoxid ner till 3500 ton/år.

Ljungby kommun har satt som mål att

- *pH-värdet ska vara $\geq 6,0$ i vattensystemen Krokån, Skärsjön och Agunnarydssjön*

4.3.3 Nuläge i Ljungby kommun

Krokån och Skärsjön är vattendrag som har uppmätt lägsta pH-värden, under 5,5. Skärsjön har under senare år haft en utebliven mörtreproduktion och stor avvikelse i artdiversitet trots kalkning sedan 1985. Mörten är en indikator för ett lågt pH; finns det inga unga mörtar i sjön anses den vara försurad. Mörten är viktig eftersom den blir föda åt andra fiskar. Den är växtätare medan abborren och gäddan äter andra fiskar och djur.

Krokån sträcker sig genom en stor del av kommunen och är därför viktig.

Agunnarydssjön ligger lite bättre till med pH på 5,6-5,9 som lägst men är viktig ur fiskesynpunkt med många arter och som tätortsnära vattensystem.

Runt om i kommunen, på fler än 100 platser, mäts pH och på runt 35 ställen är pH <5,9 som lägst.

44 sjöar kalkas och det finns 8 st kalkdoserare i vattendragen. Alla de ovannämnda

⁷ Försurad definieras som att pH underskrider 6 någon gång under året.

målområdena kalkas. En studie från 2005 från Länsstyrelsen i Kronoberg visar att kalkningen bidrar till att bibehålla den bottenfauna som är mer känslig mot försurning. Kalkningen är idag hotad i Ljungby på grund av en minskning av de statliga bidragen med 34 procent för 2007.

4.3.4 Framtidsscenario

Mål uppsatta i Kronoberg kommer tyvärr inte nås enligt länsstyrelsen. Målen i Ljungby kommun är också svåra att nå om kalkningen inte kan fortgå. Detta utgör ett hot mot fiskebestånden i sjöarna.

4.4 Giftfri miljö

4.4.1 Allmänt

Det övergripande nationella miljö kvalitetsmålet för giftfri miljö lyder:

”Miljön skall vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.”

Ljungby kommun har valt ut fyra nyckeltal inom kvalitetsmålet:

1. **Ekologiska och/eller Rättvisemärkta⁸ livsmedel**
2. **Närproducerade livsmedel**
3. **Förorenade områden**
4. **Halter av kadmium, bly och kvicksilver i slam från kommunens reningsverk**

4.4.2 Ekologiska och/eller Rättvisemärkta⁸ livsmedel

Vi konsumenter har stor kraft att påverka vårt samhälle. Marknaden för offentlig upphandling är den största marknaden för handel med varor och tjänster, en marknad där skattepengar utgör betalningsmedel. Inom Sverige talar man om upphandling för ca 500 miljarder kr, inom EU upp till 13 000 miljarder kr. Bra miljöval i den offentliga sektorns inköp påverkar marknaden.

Ekologiska livsmedel

Ekologiska livsmedel är framställda utan kemiska bekämpningsmedel och konstgödsel samt värnar god djursorg.

Rättvisemärkt/Fair trade

Rättvisemärkt/Fair Trade är en etisk och social märkning med fokus på mänskliga rättigheter. När man köper Rättvisemärkt bidrar man till en bättre och friare tillvaro för både barn och vuxna i de fattigare delarna av världen, t ex att barnen får gå i skolan.

Med några få undantag är samtliga rättvisemärkta produkter även ekologiska. Väljer man rättvisemärkta produkter får man därför i regel miljö kvaliteten på köpet.

Mål och delmål

Enligt de regionala och nationella miljömålen bör konsumtionen av certifierade ekologiska livsmedel i offentlig sektor öka för att stimulera en positiv utveckling av marknaden och en hållbar utveckling. Inriktningen bör vara att 25 % av den offentliga konsumtionen av livsmedel skall avse ekologiska livsmedel 2010.

Ljungby kommuns mål till om med år 2010 är:

- **Minst 10 % av inköpta livsmedel i kronor ska vara ekologiska och/eller Rättvisemärkta⁸**

Nuläge i Ljungby kommun

Enligt leverantörsstatistik från 2006 var Ljungby kommuns inköp av ekologiska livsmedel 2,7 procent. Andelen därav som var Rättvisemärkt⁸ finns inga uppgifter på, men i högst begränsad omfattning.

⁸Rättvisemärkta eller motsvarande. Dvs produkterna måste inte vara Rättvisemärkta, men ska uppfylla motsvarande krav.

Ramón Matos, Cooprobata i sitt Fair trade-certifierade bananplantage.
foto: Rättvisemärkt

Framtidsscenario

Marknaden för ekologisk och Rättvisemärkt[®] mat och andra produkter växer nu snabbt. Utbudet och antalet produkter ökar. Att välja ut några få produkter som kommunen konsumerar i relativt stor omfattning och byta ut dessa till ekologiskt och/eller Rättvisemärkt[®] skulle kunna vara en bra strategi för att snabbt öka den andelen.

4.4.3 Närproducerade livsmedel

Närproducerade livsmedel har både med lokal näringslivsutveckling och klimatpåverkan att göra, och saknar egentligen direkt koppling till giftfri miljö. Men för att hålla ihop sambandet mellan hur och var livsmedel produceras hamnar de i detta dokument under samma miljökvalitetsmål. Se även kapitel 1.1 begränsad klimatpåverkan.

Många invånare säger sig vilja värna det lokala lantbruket och vill köpa mat av bonden i grannbyn. I butiken köper dock många den billigaste produkten oavsett var den är producerad. På frågan om efterfrågan och utbud beklagar butiks innehavarna bristen på efterfrågan, medan kunderna säger att det är brist på

utbud som gör att de inte handlar närproducerat.

Foto: Svenskt Sigill

Mål och delmål

Nationellt och regionalt finns det inga skrivningar om mål för närproducerade livsmedel. Inom landsbygdsutvecklingen framhålls emellertid vikten av att utveckla det lokala lantbruket.

Spårbarhet och vetskap om var och hur livsmedel produceras framställs av många som en kvalitetsfråga och inte sällan som en turistnäring med stor potential.

I praktiken innebär detta att närproducerat bör öka men eftersom Lagen om Offentlig upphandling och EU förbjuder att man ställer specifika krav på varifrån en vara är tillverkad, har få kommuner antagit mål om närproducerade livsmedel.

Det är emellertid skillnad på att anta mål för kommunen och att skriva in detta som krav i förfrågningsunderlag för upphandling. Ofta kan ekologiskt vara en väg även till närproducerat.

Målet för Ljungby kommun är att till och med år 2010:

- **Minst 50 % av inköpta livsmedel i kronor ska vara närproducerade**

Nuläge i Ljungby kommun

Statistik för vilka inköpta livsmedel som är närproducerade saknas i kommunen. Allt eftersom kunskap ökar, avrop dokumenteras och rutiner införs kommer statistiken om livsmedels ursprung förbättras.

Framtidsscenario

Den offentliga sektorns möjlighet att som beställare och kund ställa krav vid sina inköp framhålls normalt som en viktig faktor för att påverka och påskynda miljö-

och kvalitetsutvecklingen. Nuvarande regler i lagen om offentlig upphandling gör det emellertid svårt för offentliga aktörer att agera med upphandlingskrav som metod vad det gäller närproducerade livsmedel.

Ljungby kommun har sedan tidigare ett upplägg att anbuderna är delbara i livsmedelsupphandlingen, dvs. att leverantör ges möjlighet att leverera enstaka eller ett fåtal produkter till en eller några enheter. En utveckling av detta koncept är ett sätt att gå till väga i framtiden. På så sätt underlättar det för mindre leverantörer att sluta avtal direkt med kund och inte behöva gå via grossist eller i värsta fall inte kunna utveckla sin verksamhet alls.

Logistiken är ett annat dilemma. Större leveransvolymerna ger lägre kostnad per leverans och dessa stordriftsfördelar förstärker konkurrensfördelarna för de större producenterna på bekostnad av de mindre och lokala. Om producenten själv bekostar transportkostnaden enligt normala avtalsvillkor där fri leverans är regel snarare än undantag, förblir det svårare för mindre producenter att vinna en upphandling.

Ett sätt att lösa detta är att upphandla transporterna separat och att samverka i transportledet.

4.4.4 Förorenade områden

Ett förorenat område är mark, grundvatten, ytvatten, sediment eller byggnader där halten av något ämne är så hög att den kan orsaka en risk för människors hälsa eller för miljön. Det kan vara både naturliga ämnen och sådana som skapats av människor. Alla branscher har inte samma risk att förorena mark eller vatten.

Efterbehandlingsansvaret innebär att den ansvarige i skäligen omfattning ska utföra eller bekosta efterbehandlingsåtgärder som på grund av föroreningar behövs för att förebygga, hindra eller motverka att skada eller olägenhet uppstår för människors hälsa och miljön. Tillsynsmyndigheten,

dvs. länsstyrelsen eller kommunen, ska bevaka hur saneringen utförs.

Mål och delmål

I de nationella målen avseende giftfri miljö, står det om delmål 6, efterbehandling av förorenade områden: *Samtliga förorenade områden som innebär akuta risker vid direkt exponering och sådana förorenade områden som i dag, eller inom en nära framtid, hotar betydelsefulla vattentäkter eller värdefulla naturområden skall vara utredda och vid behov åtgärdade vid utgången av år 2010.*

Länsstyrelsen har en 30-lista på de mest prioriterade förorenade områdena i länet, varav fyra återfinns i Ljungby kommun.

Målet för Ljungby kommun gäller dessa fyra områden:

- *Dörarps krom och förnickling, Bolmens, Lidhults och Ljungby sågverk ska vara åtgärdade*

Nuläge i Ljungby kommun

I alla fallen utom Ljungby sågverk är länsstyrelsen ansvarig. För Dörarp som är klassat som en mycket stor spridningsrisk finns ett åtgärdsprogram som ska sökas pengar för hos Naturvårdsverket. Föreningen består främst av nickel och krom i storleksordningen 10-tals ton. Sågverken är förorenade med dioxin och oljeprodukter. Alla målområden är under bevakning och har studerats.

Totalt i Ljungby kommun finns 306 inventerade och identifierade objekt. Alla identifierade objekt inventeras inte. Exempel på branscher som har inventerats i Ljungby kommun är bensinstationer, deponier, sågverk, verkstadsindustri och skjutbanor. Tio procent av de inventerade områdena hamnar i riskklasserna mycket stor risk eller stor risk.

Framtidsscenario

Fler och fler förorenade områden kommer att behöva åtgärdas. Det är stora kostnader förenade med sanering vilket gör att kraft

för att sluttäcka deponin vid Bredemad, vilket inte beräknas vara färdigtällt före 2010 års utgång. Sedan krävs en mer långsiktig lösning.

Framtidsscenario

Med mer information om vad som inte får hållas i avloppet och fortsatta åtgärder kan halterna av tungmetaller fortsätta att minska och målet nås i tid.

När deponin är färdigtäckt bör en uthållig kretsloppslösning på slamfrågan vara utstakad. Inriktningen bör vara att få tillbaka slammets näringsämnen till lant- eller skogsbruk.

4.5 Ingen övergödning

4.5.1 Allmänt

Övergödningen beror på ett överskott av kväve och fosfor. Kväve kommer främst från trafik och djurhållning. Kväve som läcker ut från mark till vatten verkar också försurande. Fosfor som tillförs vattendragen kommer från enskilda avlopp på landsbygden och jordbruksmark. Även utdikning eller ändring av vattennivån frigör fosfor från dessa sjöar.

Algblomningen i vatten är ett resultat av detta. Kväve och fosfor finns naturligt men det som har hänt är att människan ändrat balansen mellan ämnena.

Liksom många miljöproblem är detta internationellt. Kvävet kommer via luft från Europa till Sverige. Idag faller det ner mellan 9 och 11 kg kväve per ha i länet.

För att inte skada naturen eller att få en minskad biologisk mångfald skulle nedfallen behöva minskas till 5 kg/ha. Kvävet i form av ammoniak från djurstallar är lättare att påverka eftersom det inte sprids lika långt som kvävet i form av kväveoxider.

4.5.2 Mål och delmål

Målet för Ljungby kommun är att senast 2010:

- *Ryssbysjön, Agunnarydssjön, Farsjön och Ljungasjön ska ha en fosforhalt på högst 25 µg/l*

4.5.3 Nuläge i Ljungby kommun

Sjöarna som valts ut har höga halter fosfor och ligger alla på en halt på över 25 mikrogram per liter. Under 1993 gjordes en inventering i sjöarna i länet med avseende på kväve och fosforhalter. Fosforhalterna ligger något högre än kväve och det kommer bli ett ökat fokus på dem.

Inventeringen kan ses som en grov uppskattning av läget i sjöarna eftersom det inte har skett några större förändringar enligt länsstyrelsen. I undersökningen av Ljungby kommun ingick 68 st provplatser som länsstyrelsen valt ut.

De prioriterade sjöarna ligger inte avsides utan exponeras och är viktiga badsjöar i respektive församling.

För att minska fosforhalterna har Ljungby kommun nyligen inventerat enskilda avlopp.

Samtidigt har ett 70-tal entreprenörer som gräver avlopp gått en 3-dagars utbildning för att få den rätta kunskapen. Vilka firmor som har utbildat sina entreprenörer står sedan på webben.

4.5.4 Framtidsscenario

Om det går att minska utsläppen kommer ändå effekterna att finnas kvar en längre tid i marken. Därför är det viktigt att börja minska nu eftersom det tar tid innan resultatet syns.

Att åtgärda de mest förorenande enskilda avloppen bör vara en lämplig ånde att börja i.

4.6 God bebyggd Miljö

4.6.1 Allmänt

God bebyggd miljö är ett omfattande miljö kvalitetsområde som innefattar både planering av bebyggelse och grönytor, buller, hushållning med naturresurserna, energieffektivisering, estetiska och

kulturella värden m.m. Det nationella miljö kvalitetsmålet lyder:

”Städer, tätorter och annan bebyggd miljö skall utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden skall tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar skall lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.”

Ljungby kommun har valt ut sex nyckeltal inom kvalitetsmålet:

1. **Hushållsavfall till förbränning**
2. **Återvinna förpackningar**
3. **Insamlat farligt avfall**
4. **Biologisk behandling av köks- och restaurangavfall**
5. **Tysta områden**
6. **Energihushållning i den fysiska planeringen**

4.6.2 Hushållsavfall till förbränning, återvinna förpackningar, insamlat farligt avfall, biologisk behandling av köks- och restaurang avfall

I EU finns en tydligt uttalad avfallshierarki. Den går ut på att man i första hand ska återanvända, i andra hand återvinna, i tredje hand energiutvinna och i sista hand deponera avfall.

Mål och delmål

Den totala mängden genererat avfall skall inte öka och den resurs som avfall utgör skall tas till vara i så hög grad som möjligt samtidigt som påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras. Särskilt gäller:

- Senast år 2010 skall minst 50 procent av hushållsavfallet återvinnas genom materialåtervinning, inklusive biologisk behandling (nationellt miljö kvalitetsmål) .
- Senast år 2010 skall minst 35 procent av matavfallet från hushåll, restauranger, storkök och butiker återvinnas genom biologisk behandling (nationellt miljö kvalitetsmål). Detta har sedan på regional nivå utökats till att det biologiskt

nedbrytbara köks- och restaurangavfallet omhändertas för biologisk behandling senast 2010.

Ljungby kommuns mål till och med år 2010 är:

- **Hushållsavfall till förbränning ska ha minskat till 2001 år nivå, dvs 220 kg/inv.**
- **Återvinna förpackningar ska uppgå till minst 100 kg/inv.**
- **Insamlat farligt avfall ska uppgå till minst 3 kg/inv.**
- **Beslut ska ha fattats om biologisk behandling av köks- och restaurangavfall**

Nuläge i Ljungby kommun

Hushållsavfall

Enligt statistik från Ljungby Energi eldades 242 kg hushållsavfall per invånare 2006. Det är en minskning med 6 % sedan året innan, toppåret 2005, då 259 kg avfall per person eldades.

Förpackningar

Enligt statistik från tekniska kontoret samlade Ljungbyborna in över 100 kg förpackningar och tidningar för återvinning 2006. Det är en ökning med 9 kg eller 10 %. Målet för 2010 är alltså redan uppnått.

Farligt avfall

Tekniska kontorets statistik visar att insamlingen av Farligt avfall uppgick till 2,5 kg per invånare 2006., samma mängd som 2005.

Biologisk behandling av organiskt avfall

Idag samlas inget biologiskt avfall in från hushåll, storkök eller restauranger.

Att börja samla in biologiskt restavfall från storkök och restauranger för rötning till biogas skulle kunna vara intressant för att producera fordonsgas.

4.6.3 Inventering av tysta områden och energihushållning i fysisk planering

Fysisk planering är ett viktigt verktyg i arbetet med hållbar utveckling.

Mål och delmål

I de nationella miljömålen generationsmål framgår att boende- och fritidsmiljön ska uppfylla samhällets krav på frihet från buller m.m.

Enligt de regionala miljömålen ska energihushållningsaspekter behandlas i översiktsplanerna, och där så är lämpligt i detaljplaner.

Ljungby kommuns mål till och med år 2010 är:

- *Tysta områden är inventerade*
- *I den fysiska planeringen ska energihushållning behandlas i detaljplaner*

Nuläge i Ljungby kommun

Tysta områden

I översiktsplanen finns ett avsnitt om stora opåverkade områden, vilka efter inventering kan utgöra ”tysta” områden. Det finns i dagsläget dock ingen vedertagen definition på vad ett ”tyst” område är för något, men detta kan utvecklas.

Energhushållning

För Ljungby kommuns fastigheter finns det ett policybeslut på att använda fjärrvärme och närvärme i första hand, biobränslen i andra och värmepump i tredje. Ljungby Energi erbjuder fjärrvärme i större delen i Ljungby stad. Närvärme erbjuds i Lagan och i Lidhult.

När det gäller energieffektivitet i byggnader har kommunen ingen särskild policy.

Framtidsscenario

Tystnad kommer i framtiden vara alltmer sällsynt och uppskattat, speciellt för människor som flyttar hit från det tätbefolkade Nordeuropa. Att inventera vilka områden i kommunen som har

extraordinära kvalitéer, t ex tystnad, skulle ge ett underlag för att bevara dem för boende- och friluftsliv.

Inventeringsmetodiken bör utvecklas och ske i samverkan med länsstyrelsen och andra kommuner.

Mycket av energieffektiviteten avgörs av en byggnads klimatskal, vilket i sin tur avgörs i byggnadsplaneringen. Boende och hyresgäster kan sällan påverka energieffektiviteten eftersom de saknar kunskap och/eller kommer för sent in i processen.

Ett effektivt sätt att på ett tidigt stadium säkerställa låga framtida driftskostnader i boende och verksamhet är att i kvalitetsprogram ställa krav på energieffektivitet. Det kan gälla i markförsäljningsavtal, exploateringsavtal och i detaljplan.

4.7 Grundvatten av god kvalitet/Levande sjöar och vattendrag

4.7.1 Allmänt

Allt dricksvatten som distribueras till Ljungby kommuns invånare kommer från 18 grundvattentäkter. 70 procent är anslutna till det kommunala nätet och resten har enskilda brunnar.

Ljungby kommun försörjer stora delar av Skånes kommuner via sjön Bolmen och snart Växjö och Alvesta via grundvatten från Bergaåsen. Överföringsledningen byggs just nu.

4.7.2 Mål och delmål

Vattendirektivet kräver god vattenstatus för grundvatten till år 2015 och att alla vattentäkter har ett fullgott skydd.

- *Senast år 2008 ska kommunen tillsammans med länsstyrelsen fastställa en regional vattenresursplan*

4.7.3 Nuläge i Ljungby kommun

Ljungby kommun jobbar för närvarande med en omfattande undersökning i sin största vattentäkt som levererar grundvatten till centralorten, Lagan och Kånna. Syftet med undersökningen är att få en bättre kännedom om vattentäktens geologiska uppbyggnad, att få en bild av hur och i vilken omfattning grundvattnet påverkas av föroreningar i området samt att komma till rätta med detta.

För övriga vattentäkter kommer en uppdatering av skyddsområdena utföras.

Tillsammans med Länsstyrelsen pågår en screening av speciellt utvalda vattentäkter i Ljungby där man undersöker statusen på vattnet.

4.7.4 Framtidsscenario

Ljungby kommuns alla invånare ska dricka ett grundvatten av god kvalitet i enlighet med de gränsvärden som gäller i dricksvattenkungörelsen.